

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1925 ЧЫЛАЗ
ТӨРӨӨЛӨТТӨНГӨ
1966 ч.
ФЕВРАЛЬ
15
ВТОРНИК
№ 38 (6364).
Өртөө 2 көп.

СЭКП-нин XXIII СЪЕЗДИЗИНГЕ Дагжыларның белээ УТКУШТУР

Чалаанын көмүр даш разрезинин коллективти өрткөн чылды элени челишкенин дооскай. План-ажыр 9 мүн тонна көмүр даш-чир кассан. Продукциянын бот-үзөң бир тоннага таарыштыр 9 көпеек чингээ болгаш күн-ажылдын бүдүрүчүлүгү 1964 чылга ден-нээр 12,6 хуу бедең. Көмүр даш разрезин планда көрүнгөн карыла-нын өрткөн чылдын 54 мүн рубльге ээжеткен.

Өрткөн чылгы челишкенин СЭКП ТБ-нын сентябрь Пленумунун шийтпирлерин улу салдарын челир-генин чутаажок. Партия болгаш ча-зактын үлөтүр бүдүрүлгелеринин ажил-херан акжидер даш сагыш салышкынын бистин ажилчына-рымыс улу көдүрүшкүн-биле ху-дээ алганнар. Пленум сөздүндө ту-тус кижилер болгаш улу эвес кол-лективтер аразында социалисттиг ча-рыш улам калбарганы оок дөрт хер-чезин болур-тур.

Күрүнө планынын күөсөдзениге коммунист В. Ф. Иосифовка башта-кан даг-транспорт участогунун кол-лективин улу ролду ойлаан. Ында баудуг быжыккан коллектив тур-густун.

Участокка күш-ажылдын органи-заастаашкынын депшигелер хер-лер-биле чорутканынан, дериг-хер-кеселдерин кезектерин чаартып, оларны ажилдарынын коэффициент-тинин улааттырганынан, чер ча-зылдар, көмүр даш кырында ку-руу пораданы аштап чайлаштырып аштыр байдалы тургустууна күш-ажылдын бүдүрүчүлүгү пла-натынганнан 4,2 хуу өскөн бол-гаш чыл дүргүзүлгө 17 мүн рубль камнаштыган.

Ол коллективтин кезигүүнери ам СЭКП-нин XXIII съездинини мур-нунда күш-ажыл ээлчээнде шуудуг ажилдап турар. Хал-даш аштакчы-ларын, көмүр даш кызылдары-нын өрүмкөчтерин бригадалары ко-мунист күш-ажыл коллективин даш чарыштын кыркычылдары бол-ганнар.

Өрткөн айдын түнелинде шүптү бригадалар планын ажы күөсөткен. Ынын челишкенин боттарып турар, ажилга калбаган, ак сел-килгил, баудуг күш-ажылдын ки-жилеринин чамыктарынын дуга-йында каксы-лаа болза чугаалкай-ды мөн.

Технологтук транспорттук чоза-чын Н. Юртаев джик. Көмүр даш разрезинин тузунга-ла оон алы билгине берген. Разрез ажиттына-ры билек, өд чозаачылар өгөдөн. Бол-тур.

лективке коммунист күш-ажыл даш шимчешкенин эгелектеринин бирээни база ол-ла болгай. Бол-гаш селкилгил, эш-өөртүгө болган-чок-ла дузалажыккаар кижилер чү-ле дорай-на илереп келген. Н. А. Юртаев ам профавил комитетинин кезигүү болгаш улусчу контроль комитетинин дузалаар бөлүккө база согдустурган. Чозаачы кижинин ажилына кывар-чаар материалга, артын кезектерге камыг болуру чугула. Өрткөн чылдын Юртаев 1200 рубльдин кезектерин камнаан.

Азы компрессор башкарыкчызы Куулар Казырганы алыш. Ол мур-нунда аар-саар ажилдар кылып тур-ган. А ам ол беким мергежилди ма-шинист болу берген. Болуун ажил-дар черин таарыштыр тургузуп, чер өрүмкөч механизмиге агаар дамчыларын таарымчалык байда-лын ол бо-ла илзэн чорутуу киж. Оон ол кызылдарынын алаа хей-ле барбаан. Өрткөн чылдын Казыргы 9,5 мүн рубльдин электроэнергия-зын болгаш артын кезектерин кам-нап алыр аралыг болган.

Куулар разрезге бар техниканын барык хей кезини башкарып шыдар болганда, бистин коллективиске ажилдар даш келген тускай мер-гежил чок тыва иштерин ол күөсөд-зилде өөргөйл турар.

Ол-ла участкага калбарган ажил-чынарын ам-лаа алап болур. Чер өрүмкөччиз Ковалыг Чаламба хуи нормазын үргүчү 120—130 хуу күөсөдү, айдан механизмдеринге хумалыг болган киж. Өрүм-көччинин билин үргүчү аштап, өй-шанда чилин келенинни түнел-дине Чаламба 1965 чылга 8 мүн рубльдин камналызын алган.

Өрткөн чылгы челишкенинни даг-транспорт участогунун кол-лектив бо чылды улам быжыккаар со-руталыг ажилдап турар.

Партиянын ам болуу ээлчегил съездинин төлөтлүгү үткүзү даш разрезге өскө-лаа участкаларын аразында социалисттиг чарыш кал-барган. Даш-аилгил электростанция-нын ажилчынарын, чозаачылар баштайгы кварталын съези мурунун шалыгы кварталы деп чарлааш, күш-ажылчы ээлчеге бекиткен ху-дээлдерин алган ажилдап турар-лар.

1965 чылдын сөөлү кварталында чалаал алганынсы партия райком-пун болгаш райкомкомунун шил-чир Казыра тузун ам-лаа бисе ар-тыр даш, шуудуг ажилдары — бистин соругавыс.

Д. ДВОРНИК.
Чалаана көмүр даш разрезинде парторганизация секретары.



УЛАМ КӨВҮДЗӨР
Бай-Тайга районун «Мурманск» колхозта 4 хойму бригада бар. Оларда шүптү 1500 хой тороон. Оларын чаш талу онча-менди камнап алдыган. Ам хой оол-дашкыны хуи бору үргүчүлөп эгелзэн.
Д. Нертин-Ам.

Аңчыларын чедишкени

Районун муракты аңчылары-нын сөлдүгө киришкен. «Сүт-Хал» совхозтук аңчылары бо чылдын аны-нын сезонунга илзекелит ки-риш, бригадалар, аэнолар, тус-тус аңчылар айы-биле бекиткен ху-дээлдерин алгылаш. Көжээ, Хал-Дээр, Уру, Иштин тайгаларынче айттырылганнар. Бо чердерге өзү-аны аабек болган. Ычанган сөз-сөзтү 15 мүн рубль өзүк пазын 36 мүн рубль кылыр күөсөткен. Мамай-оол Ондар, Тарыс Ондар оларын удуруп бригадалары социалисттиг чарыштын тилзекче-лер болганнар.
О. ХУНА.
Чөөн-Хемчик район.

Улуг-Хем районун «Найрал» совхозтук хойчу аңчыны Достук Онуку 200 диня, 2 дини, 3 алы өлүрү хуулагы алаш, 848 диня, 5 алы, 2 дини хуулаган, 853 рубльдин ортулазын кирген.
С. Давза.

«Сельхозтехника» Чалаана каттыжышынын механиз-торлары техника септелгенинде үө-шак барыдаалазын, күө-миникин ажилдап туралар. Орайга чедир-ле септелге мастер-сыназында даш-шимзэн сөксөс. Ында ажилдап турар механиз-торларан М. Сундуй, Х. Тынты-оол, Н. Белек-оол, О. Быстан-оол олар СЭКП-нин XXIII съездининге эки сөңүгү ужурамыр дээш шим-чешкенин шалыгычылары болуп турар.
ЧУРУНТА: Х. Тынты-оол септелге үөзүнде.
Фото С. Фендистовтук.

КВАРТАЛ ПЛАНЫ ХУУСАА БЕТИНДЕ

Республиканын ажил-агыллары бирги кварталда күрүнөге сүт-эст сазарынын планын хуусаа бетинде күөсөдүр даш демсөөн турар. Февраль 10-га чедир кайы район, кайы совхоз муруп, социал турарын моон алаанга хуу ар көргүсө болур.

РАПОННАР	СУТ	ЭСТ
Бий-Хем	82,6	134,7
Танды	71,4	289,3
Улуг-Хем	64,6	31,9
Барымы-Хемчик	56,0	48,6
Каз-Хем	53,0	33,6
Чөөн-Хемчик	48,7	32,6
Бай-Тайга	24,4	26,5
Току	19,7	194,0
Өнүр	2,3	—
Кызыл хоорай Совети	78,8	27,1
Тес-Хем	—	12,0
Эрлел	—	—
РЕСПУБЛИКА НИИТИЗ-БИЛЕ	57,8	81,8
ООН ИШТИНДЕ: СОВХОЗТАР:		
«Дзеге»	92,5	35,6
«Мезерей»	73,0	167,3
«Кок-Тей»	72,8	85,0
«Сүт-Хал»	72,6	33,3
Дуржакта станциясы	72,4	8,5
«УТКА 25 чыл»	65,0	—
«Улуг-Хал»	64,3	190,6
«Тилзетге»	59,5	280,6
«Барлык»	59,4	—
«Найрал»	55,8	13,0
«Талы»	50,8	—
«Шекпээр»	48,6	101,3
«Өк»	42,6	328,0
«Чыраа-Бажы»	38,0	20,4
«Тес-Хем»	38,0	42,0

Түнелдер өөртүп турар
Бо чылдын баштайгы хунерин-ла үөзүнде дензээрге, сүтү 318 ден эгелзеш, Танды районун мал-чыныры ажилдын темпини дү-реткен. Социалисттиг чарышты кал-бартып тургаш, сүт болгаш эст бу-дурерин олар көүдөткен.
Баштайгы айдын түнелдери өө-рүшкүктү болган: өрткөн чылдын ол-ла үөзүнде дензээрге, сүтү 318 центнер хейну — шүптүзү 4215 центнерин, ээти — 1215 центнер хейну — шүптүзү 3258 центнерин алганнар.
Чамдык фермалар коллективтерин ам ийги кварталын үтүндө ажил-дап турар.

Энергетиктер даанганнар
Хову-Ансынын бус-биле ажилдаар электростанциянын коллективти съезд мурунун социалисттиг чары-гы бо хунерде улам калбартып турар. Нийти продукция бүдүр-ерин квартал планын СЭКП-нин XXIII съездининге ажиттынар ху-нере чедир күөсөдүр болгаш ба-раанын продукциянын бот-үзөң 3,5 хууга кынгилерини энергетиктер даанганнар. Оон-биле кады, дерлел-терин чөп ажилдап тургаш, үш ай иштинде 150 тонна көмүр даштын камнап алырын база шийтпирлзэн-нөр.

Тыва АССР-нин Улусчу контроль комитетинде
Кызу болуу турарына база ха-маарыгалады деп, комитетти тура-лынга демдегалды. Оон-биле кады чалгыш шын эвес кириш, чамдык-та хойчу чалгыш, ээшпата алыр, ээшпата чалгыш, хойчу негээр чүдүр бол бот турарын респу-бликанын амырал хандырылга эр-гелекчизин адрезинге эш Пенменко чугаалаан.

Тыва АССР-нин Улусчу контроль комитетинин хуралында үлөтүр комитеттарынын продукция бүдү-рер планнарын камнаар күөсөт-тинин турарын кошкан кынап, про-дукциянын ассортиментинин күө-сетейин, кызылдарын шыныры ку-ду, күш-ажылдын организааста-шкыны бот, калдарын шыныры-нас хору хей бот турары даш респу-бликанын амырал ханды-рылга эргелекчизин начальнига эш Дарыга, кол иштерге эш Мургыгга догулаа хуулаш-таан, үлөтүр комитеттарынын ажилдаа чедирешти узуулары-нын кезектерин алырына дашкан. Ажилдаа экижидеринге кол айты-рыр болза калдарын өөргөдү бек-летээр, ажилдап турар кижилер-ин мергежилди семилээр, күс-рүт шүтүм-биле бекитер, тузуг материалдарын баш уду беклеткен алыры болур.

КӨДЗЭ СОВЕТ БОЛГАШ КЛУБ

Ажылчы чонук идея-политик-тиг кижизилгезинге культу-ра-чырышкыны албан черлерин улу ролду ойнар дээрин Ко-мунисттиг партия кезээде айтпн келген. Клубтар болгаш библио-текалар партия политиказынын массага челирчикчиз, муракчы дуржулганын негтердикчиз, улусчу талантынын хөгжүдүкчү-лү болгаш кижилеринин эстетик-тиг кижизилгезинин одалары болуу даш, оларын ажилынче чер-черин партия, совет бол-гаш профавилл организацила-ры доктаамал сагыш салыр ужу-рлуг.

Коммунисттиг партиянын бол-гаш Совет чазактын хун боруу улуг дузаламчынын алганында бистин республиканын көзөң-дө культура одаларынын текчи-ли зыка калбарган. Сөөлү че-ди чыл иштинде 40 хире чаа клубтар болгаш библиотекалар, беш көжүп чорутуу клуб, 7 муз-ыка школы, музыка училищези ажиттыган. 1966 чылда ийи музика школы, 2 автоклубту, улусчу театры немей ажилар, улусчу музыка коллективин тур-гузар болгаш районнарын Куль-тура бажынарын шатаын нем-ээр база көжүп чорутуу культу-ра-чырышкыны албан черле-ринин ажилдакчыларын күш-ажыл телевириин чорутуулар.

Культура хөгжүдзениге кү-рүнө зыка хей ашма-херетинин болгаш материалды берип турар. 1965 чылда культура ажилдак-чыларын шалыны зыка өскөн. Чикээ, көзө клуб эргелекчиле-ринин шалыны ийи катан өск-көн. 1966 чылда культура-чыры-дышкыны албан черлеринге чаа дерлелдер салып алырынга 135 мүн рубль чарыгатыннар. Күрү-нениг тускайлап турар хер-чезин долдуу болгаш чөп ажил-дар талаш-биле чер-чер Совет-тер, сак органдары шыгыш контролду тургузуп, культу-ра албан черлеринин ажил-чоруду-лазынга улурулганы сайзыра-гайжылары чугула.

Көзө клубтар болгаш библио-текалар чер-чер Советтеринин удурулганы-биле ажилдап тур-ар. Көзө клубтарын болгаш библиотекаларын дузаламчы-биле көзө Советтер күрүнө план-нарын күөсөдүрине кезээде ажил-ишчилерин мобилизаап, улус ажил-агыл болгаш культу-ра тургузушкунунга эки түнел-дерин чедип ап турар. Чамдык көзө Советтер, оларын ажил-дакчылары культура ажилдакчы-ларын хундүткенин чаалап ап шылаан. Улуг-Хем районун Кок-Чыраа көзө Совети, оон дара-га

зы эш Б. Самбуга, культу-ра ажилдакчыларын хундүткени эдилеп, клубтарын, библиотека-ларын ажилынче, оларын ажилдакчыларын амырал-чуртталгазын доктаамал сагыш салып келген. Эш Самбуга клуб-тарын, библиотекаларын ажил-планын кичээнгелер хынап, калдарын мергежилди бекит-ринче кичээнгелер салып, олар-ны ажилдаарынга таарымчалык байдаларын тургузуп келген. Ол ышкаш Танды районун Эл-гес көзө Совети, оон күөсөку-мун дарагы эш Н. Куряцев культу-ра-чырышкыны албан черлеринин ажилын эки удуруп, культу-ра дугайында айттырыл-ганын сессияларга болгаш күөсө-мун хуралдарына чугаалажып, шийтпирлерин үндүрүп, оларын практиктиг күөсөдзенин ханды-рып келген.

Клубтарын болгаш библио-текаларын ажилынче, оларда ажилдап турар кижилерин амы-рал-хандырылганынче сагыш салып чоруткар ам-лаа үргүчү-лүг турарын айттыр херек. Тан-ды районун Кур чер көзө Со-вети (дарагы эш Танзын-оол), Бай-Тайга районун Тези көзө Со-вети (дарагы эш Салчак) клуб-тар, библиотекалар ажилынче херекке алабын турары-биле бо Советтерин культу-ра одалары удурулганын ажилдап тур-ар. Тези көзө Советтин Ку-рай-Даг клубу кышка багай бе-леткенген, өттүлөр чүзү төгөн.

Ол ышкаш Тес-Хем районун чамдык көзө клубтары, библио-текалары олар чүзү-биле хан-дырынмаан, амгы үөдө берге байлап тургустуна берген. Клубтарын болгаш библио-текаларын байлаш мындыг дүвү-рзенинни турга, СЭКП райкомна-ры, райкомкомнар даштиг хем-чегдер албааны окта таарышпас.

Культура одаларынын ажилы чер-чер Советтеринин кичээнгел-ринин төвүгө турар ужурул-гун. Клубтар эргелекчилеринге, би-блиотекаларга, киномеханиктер-ге боттуу дузаны көргүзүп, олар-нын билиг-мергежилди бекитер, амырал-чуртталганын ажил-дар талаш-биле чер-черин пар-тия, совет болгаш профавилл, комсомол организациалары, ки-чээнгел салыр херек. Бо талаш-биле четпестер бисте хей. Куль-тура ажилдакчыларын ажил телевириин өй-шанда тывыспас, оларын чуртталга шөү-биле хан-дырыс, оларын өөргөдүлгезинче сагыш салып чоруткар чер-чезе ам-лаа бар.

Республиканын культу-ра албан черлеринин удурулгучуларынын

чоомта чаа болуу-өрткөн чөвүл-дү хуралы Совет эрге-чакырганын 50 чыл болуу оюнга челишкени-ниг ужуражы соруга-биле рес-публиканын культу-ра-чыры-дышкыны албан черлеринин бүгү ажилдакчыларын кыйтырган.

Культура одаларынын ажил-чорудугазын ажил-агылдын со-ругалары-биле дүшүртүп, со-лун болгаш аны-бүрү хевирлиг болуулары чугула. Бо талаш-биле Току районун Тоора-Хем, Каз-Хем районун Сарыг-Сеп Культу-ра бажынары чаа, солун хемчеглерин чорудуп эгелзэн. Коммунисттиг партиянын, Совет күрүненин төвөгүгө холбашкан лекцияларын номчуп, аныктар диспуттарын, тематиктиг кезе-лерин организаап турар. 1966 чылдын январын баштайгы хунеринде төртүткөн уруулган ажил акт бижизилгезин Сарыг-Септин Культу-ра бажыныга байырла-биле эрттиргенин дем-дегалары чугула.

Культура одалары ажилды чоннарын культу-рага ышта-нылазынга таарымчалыг бол-ган туум, оларын ажилы үөд-түпнелдиг болур. Чамдык көзө Советтерин клубтары, библио-текалары чүзү ээлчегил хурал-дар, демгелелдиг хунерде ажиттынырында аныла, ажил-ишчилерин ыштааналганын оода болбайн турары хомдунган.

Улуг-Хем районун Чаа-Хал, Арыг-Ууру, Каз-Хем районун Иленик көзө клубтары докта-мал эвес ажилдап, чүзү турал-дар эрттирер черлер болу бер-ген. Культура одаларын байла-шы мындыг турга-ла, көзө Со-веттер, партия болгаш профавил-л организациалары калды-лаа түнел кылбайн, көзө ажил-ишчилерин культу-рага ышта-нылазын хандылар хемчеглерин албайн турар.

СЭКП райкомнарын бол-гаш райкомкомнарын, чер-чер-ин партия, совет организациа-ларын соругазы болза, көзө клубтарын болгаш библиотека-ларын ажил-чорудуганын чо-гуу негелдизинге чедир көдүр-ер болур. Ам кажан кезээде ажил-ишчилер ыштагалдышкы-ны организаастыг эрттирер, чаксы хову ажилдарынга бекет-кедери дүргөн болгаш шынар-лыг чорутар, партиянын ам ула-вас болуу съездинин күш-ажыл-чы челишкенин-биле үткүзү даш күөсөдзенин ажилдап турар үөдө, көзө клубтар бол-гаш библиотекалар доктаамал ажилдап турарын чер-черин партия, совет органдары чедип алыр ужурулуг.

ИСТИННОСТЬ ЧУРТУВУСТА

ССРЗ-нин улус ажил-агыл челишкенинниң делегези-нинде чаа павильону «Көдзэ ажил-агыл бүдүрүлгезинин экономиказы болгаш органи-заация» деп адаан. Көдзэ ажил-агыл бүдүрүлгезин күш-телдиреринге болгаш специа-лизаастаарында чурттуң му-ракчы ажил-агылдарын челишкениннерин москвачыларга болгаш найсыралдык аалчы-ларынга ол тамыштырар.

Ында дыка хей делгеш чүү-дери бот-орулга-чарыла-гага, колхозтарын болгаш совхозтарын ажил-агыл ажил-чорудулганын анализ-тээринге, күш-ажылды органи-заастаарынын, нормалаары-нын болгаш төлөзүрүнүн мате-риалдарынга туракааткан.

Бистин үлөтүрүвүс өрткөн чылдын беш чуу алдан тос ат-тарлыг тракторларын болгаш көдзэ ажил-агыл машина-ларын бүдүрүп үндүргөн. Бо беш чылдын төңкүзүндө кеңир кө-дзэ бүдүрүп бээр техника-нын номенклатуразы 980 ат-тар чедир калбарар. Ында хей аттарлыг аны-бүрү ма-шиналар көдзэ ажил-агылга бу-гуу-ле кол-кол бүдүрүлгө чо-рудулгаларын комплексилеги механизастаарын боттанды-рар арканы бээр.

Ындыг соруганы күөсөд-ринге бүдүрүп үндүрер маши-наларын санын дыка көвүд-дир негеттерини чугаажок. Ынчанаш 1965 чылдын де-кдээр 1970 чылга чедир көдзэ ажил-агыл техниказын бүдүрер 1,7 катан көвүдээр.

Чурттуң нефтичилери чеди

чылдың сөөлү чылында 243 миллион тонна суук оодар чүүдү тууруп, ол дээр 1958 чылдын оодан 2,14 катан хей болуп турар-дыр. Чеди чыл-дың дүрүзүндө ылаңыла Та-тариянын нефтичилери улус челишкенин болуп, 1965 чылда 76,4 миллион тонна неф-тини казып тыпкан.

1970 чылда нефть тывыжы 355 миллион тонна чедер, то-дарайлаарга, Американың Каттышкан Штаттарында суук кывар чүүдү ам казып тура-рынын деңгелинге шүт чоок-шулап чедер бээр.

Чеди чылдың дүрүзүндө нефть болгаш газ тывыжынын мурадны хөгжүлдзиз улус ажил-агылга 13 миллиард рубль камнаганы берген.

Бистин балыкчыларымыс өрткөн чылдын 56 миллион центнер балыкты, каттерни, далай ачын болгаш далайын өскө-даа продуктуларын тып-кан. Ол хемчээдөн барык 20 миллион центнер продукту-ларын Ыраккы Чөөн чүктүң балыкчылары тыпкан.

Сөөлү он беш чылдың дүр-үзүндө балык үлөтүрүнүн продукциязы ийи катан көвү-дзэн. Өрткөн чылдын тыпкан бүгү тывыжын 48 миллион чыгам центнери делегей океа-нынга онаажып турар болгаш бирш чергенин балыкташкын флотун тургустуулары аны-зында ол океанның байлаан челишкенин ажилдап турар.

Бо чылдын балыктын болгаш өскө-даа далай продуктулары-ны тывыжы 62 миллион цен-тир чедир көвүдээр.

Часкы тарылга ажилдарын-га белеткелди Кубань доозуп турар. Партиянын XXIII съез-динде алдар кылдыр чарыш-тышкан, крайнык колхозта-ры болгаш совхозтары өрткөн чылдың бо үөзүндө турганын-дан 15 мүн хей тракторларын ажилдап кириттеринге шүт белем кылдыр тургускан.

(СЭТА)

Продукциянын ассортиментизи болгаш шынары—кол чүүл

Тыва АССР-нин Улусчу контроль комитетинин хуралыга республика-нын амырал хандырылга эр-гелекчизин үлөтүр комитеттарынын ажилын хынаанын түнелдерин чугаалажып. Үлөтүр комитетти-рин 1965 чылда бүдүрүп үлөтүр продукциянын шынарынча, ас-портиментининча талаш-биле партия биле чазактын айтмыш-канын багай күөсөткен. Мебель, дараарылга кымылары, тузуг туу-буу, тузуг мыжы бүдүрүп үлөтүр-лерин планнары күөсөткөннөр. Шагаан-Арыг, Туран, Бай-Хаак, То-жу, Шуурмак райүлөтүр комби-наттарынын ажилы онза багай.

Үлөтүр комитеттары стол, сан-дай, шкаф, куула бүүдүн, тум-бочка, комог, эатжерга даш шык-аат элелдизин эргекчиз чугула чү-дүлери көчүтү ээшпата бүдүргөн бол-гаш бо талаш-биле малчынарын негелдизин хандырып турар. СЭКП Тыва обкомунун Улусчу кон-троль комитетинин амырал хан-дырынын чугула кымылары-биле малчынарын хергелгил ханды-рын экижидер даш айтмышкы-нын күөсөдүр талаш-биле респу-бликанын амырал хандырылга эр-гелекчизин үлөтүр комитеттары-нын ажилын хынаанын түнелдерин чугаалажып.

Бүдүрүп үлөтүр продукциянын шынары дыка куу. 1965 чылда бү-дүрүп үлөтүр аны-бүрү мебель-дин 77,6 хуузу холуттуган. Оон иштинде 330 санын мебель катан эде кылдынар аргажок болган. Ша-гаан-Арыгтын райүлөтүр комби-наттын кымы үлөтүр продукция-нын хей кезин урей кылдыган. Өрткөн чылдын Улуг-Хем районун улусчу контроль комитети ол ком-бинаттын директор эш Ирудинок-ка багай шынары кымылар үн-дүргөн хем догулаа хуулашкан болза-ла, байлаа экижидер. Өрт-көн чылдын декабрыла хынап көр-гөн 149 кымыларын III-ри багай кылдыган болган.

1965 чылда Токунун райүлөтүр комбинатынын 179 рубль түгө бү-дүрүп үлөтүр мебель шынары багай дашт раптоу хуулаа албаан. Мур

Материалдык сонуургалды бекитириш принцибин сүтүрүп алдыра, материал талашы-биле сонуургалды болурун ажалдык түнели дөш харыскайлык болуру-биле дууштурулган эрежок чугула. Мычтанган продукциянын шынарын акитириш дөш теле-муну улагтырыш-биле чергелештир продукциянын шынарын багай кылган дөш теле-муну база кудуларды ужурут.

коллектив чеди чылым сөөлү чылым чамдык чедишкенин-биле дооскан. Завод нити продукция талашы-биле планын 113,1, бараанын продукция талашы-биле —115,9 хуу күүсеткен. План-дан ажы, мөөнөз өртөк сүтүрүлгө, 403 муу рубльди сүт продукцияны ажалдык кылган. Мычтарга пландан ажы алдыган продукция 21,7 муу рубль болган. Продукциянын шы-

гей талашы-биле база-ла мындык болуп турар. Шынар талашы-биле ап көргөн бо байдал бекке кандык ажыкты болганмы? Ажалдык кылмыш турар продукциянын сорт талашы-биле планын ажык күткенниин күсөдү-биле эрткен чылым завод хайылырған саржаган 12700, ак саржаган—4100 болган сметанадан—3300 рубльди немелде оруталарын алган. Эжегей-

биле улуг салышкынны киниргени, улуг ажыкты берген. Укпек ак саржаган талашы-биле оң дөш сорту пландан ажык бүдүрүш хандыгырған ол. Эжегей-ла кеткен азырга, чижээ, сметана, хайымырған саржаг кылмышы база мындык акти түндөлдөргө.

Мычтанган Кызыл хоорайнын болган республиканын өске-даа районнарын ажыкты чову док-

да четтестер хей. Чижээ, заводтун алгын сүтүн нити хемчөлдөндө алган Көргө, 67054,9 центнер сүтүн мырнын 6345,9 центнери арыннын талашы-биле үнүк бөзүк кылдыр хулаан алган. Танды районун «Тилеги» совхоз, «Революциянын чыгыш-жы» болган «Коммунизм» хемчөлдө колхозтар сүтү чүгө үнүк бөлүктүн берип турганнар. Мычтанган, чижээлөргө, «Тиле-

гө» кичээлгенин улгатыр чөтүк чугула. Аны үчө тайын сүт сөөлүр дөш бекеткелини сөөлү чоруп турар. Кым чөтүк санын лошт бекетке алган болуру, оң келер тайын дужаар сүтүн шынарын акти болуру. Тонна сүтте 1 кубометр дөш оңажык кылдыр бекетке. Дөштү четтири-биле бекетке алдыра, сүтүн ажыкты магалыктынар, мычтанган акти

Оң-биле калы чат сүт заводтун сүтүн дүргөдөргөчү улуг санын салыштыр турар. План сүтүрүп оңу 1967 чылда ажы-талаша кинир ужурут. Мычтанган оңу мергезилгил калдар-биле хандыгар талашы-биле санын салдыра эрежок чугула.

Бистин моон сөөлүгө сорулгаларыны дугайында чүтү чугула болуру? Ол болза хамыктын мурунда 1966 чылда алган хулааларын күүсөдир дөш демисежери болуру. Ол хулаалар бо-дур: бүтү сүт продукциядан дөш сорту—хандыгар саржаган 92, ак саржаган—90, сметанадан—90, эжегейден—87 хуу алыр; заводтун планын дөшөргө 20-ге чедир күүсөдир дөш; пландан ажы 50 муу рубльди продукцияны бээр; пландан ажык орутуган 25 муу рубльди алыр.

Боттарынын аргаларын санап көргөш, бистин коллектив бо чылым бирги мааралынын планын СЭКП-нин XXIII съездинин амжиттынар хунгун чедир күүсөдир болган пландан ажык 10 муу рубльди продукцияны бээр дөш коллектив шийтирлээн.

Бо алдыган хулааларын заводтун коллектив практиктик хемчөргө-биле балыкчал турар: январын планын нити продукция талашы-биле 125 хуу күүсеткен.

Сүт заводун коллектив партия болган профсоюз организациялары-биле калы, алган хулааларын күүсөдир болган ажыкты чонга чүгө акти шынар продукция бээр талашы-биле боттарыны шуут бугурелгил ажаллап туралар.

А. ГРЕХОВ, заводтун директору.

КИЧЭЗНГЕЙНИ—ШЫНАРЫНЧЕ

Моон-биле холбаштыр продукциянын шынарын бекитириш болган ассортиментин калбарынын база оң саарынын айттырларын бүдүргөни уду-турларын, партия, профсоюз болган комсомол организацияларын кичээлгенин тө-вүнө турар ужурут.

СЭКП ТК-нын сентябрь Плену-мун шийтирлеринге сорук кирген Кызыл сүт заводун

нарын актидеринче кол кичээлгенин салган турган. Бо талашы-биле байдал мындык: хайы-дырған саржаган 70 хуу сүт дөш сорт кылдыр бүдүрүп деп план турда, оңу 94,4 хуу кылдыр күү-сеткен бис азы дөш сорту сар-жаан бүдүрүп план 135 хуу күү-сеткен. Ак саржаган 75 хуу сүт дөш сорт кылдыр бүдүрүп турда, оңу 82,7 хуу сүт дөш сорту ундүргөн. Сметана, эже-

ден немелде орулга 4900 рубль болган.

Заводтун бүдүрүлгө талашы-биле күчүзү мурунку хөвөр, сөөлү үчө оң дөш сорту чарт-наа болза-даа, продукциянын сан болган шынар талашы-биле планын күүсөдир дөш, коллек-тивтин бүтү күштерин мобили-застап турган немелдээр керек. Мастер А. Вульфорович баштаан саржаг бекеткегө чөк бо талашы-

таатынган пландан ажык шынар-лыг продукцияны 516200 рубль-ге алганнар-дыр.

Заводтун бүдүрүп ундүрүп турар продукциянын шынарын чугулап тура, Бин-Хем, Каз-Хем болган Танды районнарын берип турар продукциянын шынарын дугайын база чугулаар херек. Эрткен чылым «Элегес» совхозу бистин заводка акти шынар-лыг сүтү берип турган деп санаар херек. Ол болза арыннын талашы-биле ийги болушту сүдүн 1243 центнери дужааган болган сүтүн ксилотазы өзөш болган дөш 3390 ажык рубльди анаа төлөп берген. «Межегей», «Көк-Тей», «Өк» совхозтары, дуржулга станциязын, «Кызыл тараачын» колхозу ап дөш болза, оларнын берип турган сүдүн шынарын, ксилотазынын талашы база акти болулаан, мычтанган оларга сүтүн ксилотазы өзөш болган дөш немелде төлөгөдөр база бергилээн.

Ындык болжож, заводка дужаап турар сүттерин шынарын-

дөш совхозтар сүдүн ксилотазы хей болган дөш 773 ажык рубльди тырттып алган. Оң аңыла, Танды районун акти-агылар ксилотазынын талашы-биле ксилотазы чөк 10300 центнер ажык сүтү дужааган болган ол чылдаган-биле 739 центнер сүтү дөш чорудар ужурга таарышкан, мычарга өскө таарышкан чыттыг дөш 100 ажык центнер сүтү база дөш чоруткан. Бин-Хем болган Баа-Хем районнарын ажык-агылар-нын талашы-биле мындык бай-далар база бар.

Дужаап турар сүтүн талашы-биле мындык четтес байдалар ылангы Бин-Хемин «Искра» болган Каз-Хемин «Бурнугар» колхозтарга хей. Ол ажык-агы-ларже бистин мастерлерин бери-п, сүтү канчаар камтаар, канчаар бекетке талашы-биле тайылырын берип, фермалар ажык-агылар-биле бекеталарын кылмыш тургулаан. Мычарга колхозтарын баштаар чердери, совхозтар директорлары бо айт-

шынарыг сүтү дужааган дөш ажык-агылар заводтан немелде акти-хөргөни алыр апар. Эң акти шынарыг сүт продуктуларын бүдүрүп, оңу ассортиментин калбартыр дөш, чүгө акти сорту сүтү керек.

Бо хөнкөре механизаторлар сүт заводун чыгы сезонга бекет-ке, дерителерин хынап, элөк кезектерин солуп, оңу электрия чүдүлери септеп турар. Бүдүрүлгө ажылап турарларын техникти өөрдилгенин сөөлү лекциялар номчутууган, аңа өөрин турганнарга разрядтарын тыыскалар. Оң-биле калы болунон ажылынын түнелин болган ол дөш алыр ажык теле-муну талашы-биле ажык-агыларын сонуургалын бекет-кен турар.

Сүт заводта акти шынарыг сүт чүгүлү алыннын болган оңу чедиртирин дугайында фермалар, колхозтар, совхозтар ажык-агылар-биле семинар чорудары көрдүп турар. Заводтун тусай өртөмөдөр анаа бекет-кени эгелээн.

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ
УНДЕЗИННЕРИН
ШКОЛАЗЫНГА ДУЗАЛАМЧЫ



Андрей Байорович Херек-оол Тожда Ырбан мыш ажык-агы-чериин мурун акти ажалымын. Ол бригадир хулааларын кылмыш күүсетпешкан, мыш ужура-рынын нормазын хун бүрү ажы-рып турар. СЭКП-нин XXIII съездинге чедишкенин ужу-рамжы соруганын ол болунон мурунда салган.

ЧУРУКТА: А. ХЕРЕК-ООЛ.

Фото М. СУГЕ-МААДЫРНЫН.

АВАНГАРД МАССА-БИЛЕ ХАРЫЗААЛЫГ ТУРЗУН ДЭЭШ

(Төңүзү. Эгези № 36 «Шында».)

КОММУНИСТЕР БОЛГАШ
КОМСОМОЛ

Бистин партиянык база бир алдарыг революшту чачыдарымын бирээи болза, анык салгалды кичээлгенин, чөд нитилелди тургузар дөш илдекейлиг демисежери оңу хаара түдөргөчү улуг кичээлгени оң салып турар болуру. Партиянын VIII съездинин (1919 чыл) «Аныктар ортузунга ажык дугайында» резолюцияны айтканы болза, «Аныктар ортузунга ажык, оң коммунисттик кичээлгенин ылап-ла эрежок бот-чыныг чорукту аныктар шындар-ла ша-биле илдерди, коммунисттик түгүлү ала-биле чоруп орап бот-башкарылгыч организацияларын ламчытыр чүгө чедишкенин чоруп болуру» (СЭКП-нин резолюцияларында... 1954. II кезе, арын 453). Мындык организация комсомол болуру. Социализм тургузушкунуа бүтүлгө чедеринде комсомол анык-тарын дайнык организациялар, өзүл олар салгалды кичээлгенин партиянын бүтүлгө ажык херектеринге оң илдегил дужаалчы болу-п келген. Бистин үеисте комсомол ролу улам-ла өзүп турар. Мычалза-даа ол ала-чайгар болбай турар. Комсомол организацияларын ажык-чорудулаан, оларын аныктарга салдыр, коллективти амыралыгы оларын ролуну бекитириш партиязы удурулган шийти-рилгиле хамаарыг. Мычарга, ол удурулга чедишкенин болуу дөш, коммунистер комсомол органи-зацияларын оңайт чүдүлери ба-рымзаалап туралар.

Аныктарда хайыккан энергия, ажык-чорудулаа сундугушкун до-лу. Мычалза-даа анык оолдар болган кыстарда амыралыг болуру-чөгүрү дуржулаан, чүгө илдекей-лиг болган күш-ажыкты дайныкыш-нын өзөш. Мычтанган партия органи-зацияларын оңайт чүгө кол-ла чүгө болза, аныктарын аттыг чорук күжүн чонун эрге-ажыгы-га, коммунизм херезге бараан болурун, бүдүрүлгө, чыры-лышкынны, өртөмөн база техни-канын, культураны болган уран чүдүлү хөгжүлгөни соругалаан, оларын боттарыныг улаары, бүтүлгө анык оолдар, кыстарын Ала-чуртун чагай чорук дөш күш-ажыкты, нитилел-политиктиг ажал-чорудулаа хандыкшырынга дуза-лаары, солун болган ажыктыг ажал-херектерге хандылары болуру.

Чөгүр партия организацияларын мурунга бүдүргөни, кол-хотун, алаан чериин ажылынын айттырларын чугулажыр болган тургузар талашы-биле эгелекчи болуру эргени комсомол организацияларын СЭКП-нин Уставы берип турар. Ук эргени олар долу-биле ажылаан турарын хандылары чугула. Бир аяк партия организацияларын комсомолдарын саналдык, бодал-ларыга болган немелдээр кичээлгил, дынагыр болуу болза, оң-биле комсомол организацияларын эгелекчи болган бот-тымыг чорук хөгжүлгөни, нити ажык-херек дөш оң харыскайлыг, кол-

лектив оң ролун бекитеринге ол улуг дуза чедир.

Боттарын эң-не каскүзү-биле илде-рип, болунон күжүшкенин үрө-түнелин илдеп көрүп болуру ажыктыг шак мындыг тускайлап участканын, мындык ажык-херектерин оларга бүзүрүп каарга, аны-яктар мычан оңа хандыкшылыг болган кудулушкуну-биле ажык-лаар дээрин дуржулга көргүзүп турар. Мычтанган бүдүрүлгөргө комсомолчу-аныктар бригадаларын база зөөнөлөрн тургузары, анык-тар туудуларына, коммунал-амы-рал хандыкшылыгын бүдүрүлгө-лөргө ажылаары, хей-нитичтиг кир-жилге-биле чагай ачы-дуза көргү-зөриг бюраларына, студенттерин-ниг конструктор бюраларына, театр-ларга аныктарга таарышкан ший-лерин анык күжүшкенин кир-жилгиле бекетке көргүзөри, «Комсомолчу прожекторчу» болган «Селенит»-даа ажык-чорудулаа кир-жири дөш мыкшак чүдүлөр бот-тарын бүтүлгө чугулап турар. Москва-да бир школанын үстүк классы уруулары комсомолчуларын нин-диатизм-биле хей-нитичтиг эге-лешкени-биле уруулар салын органи-зацияш, алаа ажык-балгалты тып-лап, дерип ажыктанар. Бо дөш аныктарын эгелешкенин, хей-нитичтиг ажыктыг ажык-херектерге оларын киржилгенин дугайында хей-хей чиктерин бирээи-дир.

Чангыс сөс-биле чугулаарга, аны-як оолдар болган кыстар комму-низм өзүлгө, күш-ажыкты ынак-шылга, хулааларын медресе билдир чорукка кичээлгенин солун чүдүл-дөргө кайла-даа хей. Аныктарга чүгө кылмышы сүмөлөп бээр, а херек апарса оң шуут организацияларын болурун коммунистер эске кым кылдыр боор? В. И. Ленинни өөртө-кени мыкшак, ажык-херекти «хун-чүн-не сүр бурзунгө, хоорай са-ныгына-ла аныктар нити күш-ажыкты эң-не бичи, эң-не болуу-н-да бол, калдыр берип соругалаан практикага шийтирлээн турар кылдыр мычар чорудар ужурут (Чог., долу чылдаан, т. 41, ар. 318).

Ол сорулга-биле аныктарын шы-дамкы өөрдери, оолдар болган кы-старга тускай мергезилгил чеди ал-гырына, болунон бүдүрүлгө мергези-лин бекитеринге дузаажыры, күш-ажыкты чачыдарын болган ынак-шылды, хей-нитичтиг ажык-чоруду-лаа сонуургалды саныктары, ажыктын чоругаалды, даасан ажык дөш бекит харыскайлыг улап би-рингени, медресеге салгал-чур-ма кичээлгени чугула дээр билдир-гө.

Партия организацияларын Совет-тер, ажык-агы органдары, профсоюз болза комсомол-биле калы школа доошун турар аныктарын ажыкты кинир, улус ажык-агынын аны-буру алырларга бекит мергезилгил күш-ажыкты оң бекетке дуга-йында доктаал салгып салып ужу-рулгө. Эң чүгө-ла болган улуг соруга-лар СЭКП Төл Комитетинин март Пленумун (1965 чыл) шийтир-лэри-биле холбаштыр көлөнгө партия болган комсомол организацияларын мурунга тургустуну келген. Аныктарын кичээлгенин

оларнын хун-бүрүлгө күш-ажыктын илде-политиктиг болган ажык-чан кичээлгилгиле-биле соксала чөк харылашкан турда, мычан өзүлгө ажыктыг болуру. Мычтанган коммуни-стер аныктар ортузунга масса-политиктиг ажыкты калбартып чорударын комсомол организацияларынга дузаалап ужурут. Бо талашы-биле сорулга чүд дөш, партиянын XI съездинин (1922 чыл) шийтир-леринде аныктаны мыкшак, «өлөл-дө бүтүлгө кичээлгенин ажыктын марксизмин элементтери-биле сиң-нитирер, культура-чырыкшынын ажылын калба-биле сазырадыр болган оңу назы-харын чөдүлери-нин психологтуг өзгөргөчүлөргө таарыштыры болуру (СЭКП-нин резолюцияларында... 1954 чыл, I кезе, арын 642). Аныктарын илдегил кичээлгенин органи-зацияш, тура, чүгө барымзаалап көрө чөгүлүр?

Бистин аныктарымын масса-зы тызыны—болган сонуургал, политикта: ханы сонуургалды. Чүртүн нитинде болган дашык-та болуп турар бүтүлгө болушкун-нарын ол дүрөн хайгаарал турар. Оолдар болган кыстар амын үеин болушкуннарын боттары тускайла-балары, амыралыга оларнын таарып турар удурулган чүдүлери-ни сазырадыр оңайт чүгө. Мычалза-даа анык кичээлгил шын түнелдери уруу-чү-ле удуруш шы-даанар. Маана партия организация-ларын дузаан оңа херек. Марксизм-ленинчи теорияга оолдар, кыстарын сонуургалын хайыктыра-рынга, аныктарын политедилгенин организацияларынга комсомол органи-зацияларынга улуг назымыг өөртөдөр эске кым дузаалаар боор? Аныктар чүрт нитинде база дөш амыралыгын болушкуннарын анык салгып билген, партиянын политиканы, амыралыгын анык-буру болушкуннарын шын билген турган дөш партия организацияларын докта-мал салгып салып ужурут.

Өзүл орап салгалыг совет улустун маалыгыг революшту, күш-ажыкты болган шериг-патриоттуг чачыдарын салгал база көөтөткөн турган дээрине партия ханы со-нуургалды. Аныктарын алаа кичээлгенин коллектив бузуу өң-не шыктын кичээлгенин салган турар ужурут. Революшту шийтешкенин хоочун кичээлери, хамааты болган Ала-чуртун Улуг дайынын киржилгилери, күш-ажыкты маалы-дары-биле ужуражылга, анык истекчи-төгүчүлөргө клубтары, Төрөн чүрт дөш тулушкуннарын болуулаан черлеринче поход дөш мыкшак шак мындык солун болган дөштүг хандырын чедишкенин ажылап болуру.

Анык назымында кичи романти-каже, маалыгыг чоруктарже, кай-гамчыг уруулардаже чүткүлдү. Олар чүдө илереп турар парторга-низацияга хамаан чөк чүдө өөш. Бир эске анык оң азы кыс Сибирин болган Ыраккы Чөч чүтү шийтэ-ди алырынче чоругурун, геологтуг экспедицияларга ажылаарын, Со-гуу полуска йикке Антарктида-да шийтешкенин чоругурун, өртөм ажи-лышкыннарын кылмыш эске болза, ол акти, мычтанган мындык чүткүл-дери бүтү тала-биле деткир бол-

ган хөгжүдөр херек. Мычалза-даа анык кичээлгенин ортузунга роман-тиканы болган маалыгыг чорукту үе-дөш чорукта, а харын-лаа ху-лганнарында деп көр кичилер ба-га бар. Коммунистер, амыралыг дуржулгы-биле каларан улуг на-зымыг эштер хун бүтүлгө күш-ажыкты, чогалдыкты болган өртөмө-н ажыкшынынын, кичилерге бараан болурун, коммунизм тур-гузушкуну кудулушкунуу романтиказын аныктарын мурун-га сазып ажыкты берип болулар.

Аныктар-биле ажыла үе бекит-дери, чачырып-дужаары канча-лаа таарышкан. Мындык чорук шугула-дашыктын болган удурулган кы-нынын болуру. Комсомол органи-зацияларын ажык-чорудулаан улуг баштаарда шыдамкы болган чөтүл болуру, кезеде балыкчал-дар-биле салдыр чедирер, дужаа-лай, а шыны тызырыга дуза-лаары чугула. Коммунистерниг соруга-зы—комсомолчулар боттары шын шийтирип хулаан ап, болу-нон ажык-чорудулаага акти, ажыкты планын бүтү тала-биле чугулажыр көргөни, практиканы анализирини түнелдиге ху-лаан алган турарын чеди алыр болуру. Бир эске калы-бир айтты-ры комсомолчулар чугулажыл ту-ра, олар марксист, калдыр-бир чүдүлү шийтирлээр мурунга акти-ангы, харын-лаа, чачырылгыч болуларын-лаа чугулап турар болза ажык, харын ажыктыг. Мар-гылаан шын төртүтүр деп чугула-лажыр болгай. Кол-ла чүдө олар сөөлүне кээп шын түнелди кыл-мыш болуру. Оңу канчап чеди алы-рыл? Маана А. С. Макаренкун улуг назымыг эштерге аныктар болган комсомолчуларын хулааларына канча-лаа, чөдө-ла чүдөни чугулап болуру аргаларын соора ажылап бээрден кичээлгил тур-р сүмөин сактыр чугула. Болу-нон башкы ажык-чорудулаага үнелешчө, оң айтканы болза, нити хулаалын хөвүн болган шийтирип комсомол организация-зына, оң активизм база соругалаан органдары-биле, тус-тук кичээлгил-чери-биле ажылап турган, баш бурганга акти бекетке алыр херек (А. С. Макаренко «Коммунист кичээлгиле дугайында» 1956 ч. арын 126). Оңу-моңу, мычар-мын-чаар кылмыш деп хоозун айтмыш-кынарга болулар, мындыг удурул-га кезеде өң ажыкты.

Чамдык партия организацияларын удурутулаан өй-дөш комсомол организацияларын ажылынын дуга-йында өчөт дөш, чөгүм оңу кым канчаар күүсөдир дээрин дугайын бодайыл-ла шийтирлээр хулаан алыр-биле кылмышка-а-ла турар. Ажык-херекти шак мын-дыг өзү барымзаалап көр чорук ажык чөд дээрин чугулаан-лаа ке-рөө бар бе? ЫЖСМ кичээлгенин дөш болган анык коммунистерден комсомолду удурут ажылынын чүткүлдү, аныктарга ат-алдарыг организацияларын депилер дуга-йында салгып салып, оларын кичээл-генин, аныктарын сазып башкы-нары болурунга дузаалап турар ы-дыг парторганизациялар сазып чедишкенин чеди алыр. А оңу чеди алдыра, аныктарын билдир, комсомолду активизирин шыдамкы

өөдери, ажыкты сүмөлери бээр, оларын чачырыгыр болган алаадаларын ботамчалыг элери чугула. Калдар-биле шак мын-дык карак кылмыш ажылын орун-га чамдык черлерге комсомолду удурутулаан калы-бир коммунист тускайлап, аныктар-биле ажыкты бүтү сазып салышкыннарын болган харыскайлыг анаа оңап турар. Калдыр-бир ажык-херекте комсомол ажылы актидеринге дуза-лажыр-биле калы-бир эшти азы бөзүк эштерин-лаа томулдар чорук таарышкын аан. Мычалза-даа аныктарын кичээлгенин, комсомол организацияларын ажык-чорудула-ан хандык-биле сонуургалы, анаа дузаалары бүтү партия организаци-янын болган коммунист бурзуну-н херөө болуру. Оң-биле калы комсомол—аныктарын бот ажык-чорудулаан организациялар болуру дээрин утпас херек. Партиянын XIV съездинин хулаан алганы «Комсомол ажылынын дугайында резолюция» комсомол органи-зациянын өзгөргөчү байдаларын, оң хун бүрү ажылын билдир, эш-хуу-зун эрежок чугула кичээлгени болган элелен чорук шын удурул-ганы үнелешчө болуру деп айткан (СЭКП-нин резолюция арын 238).

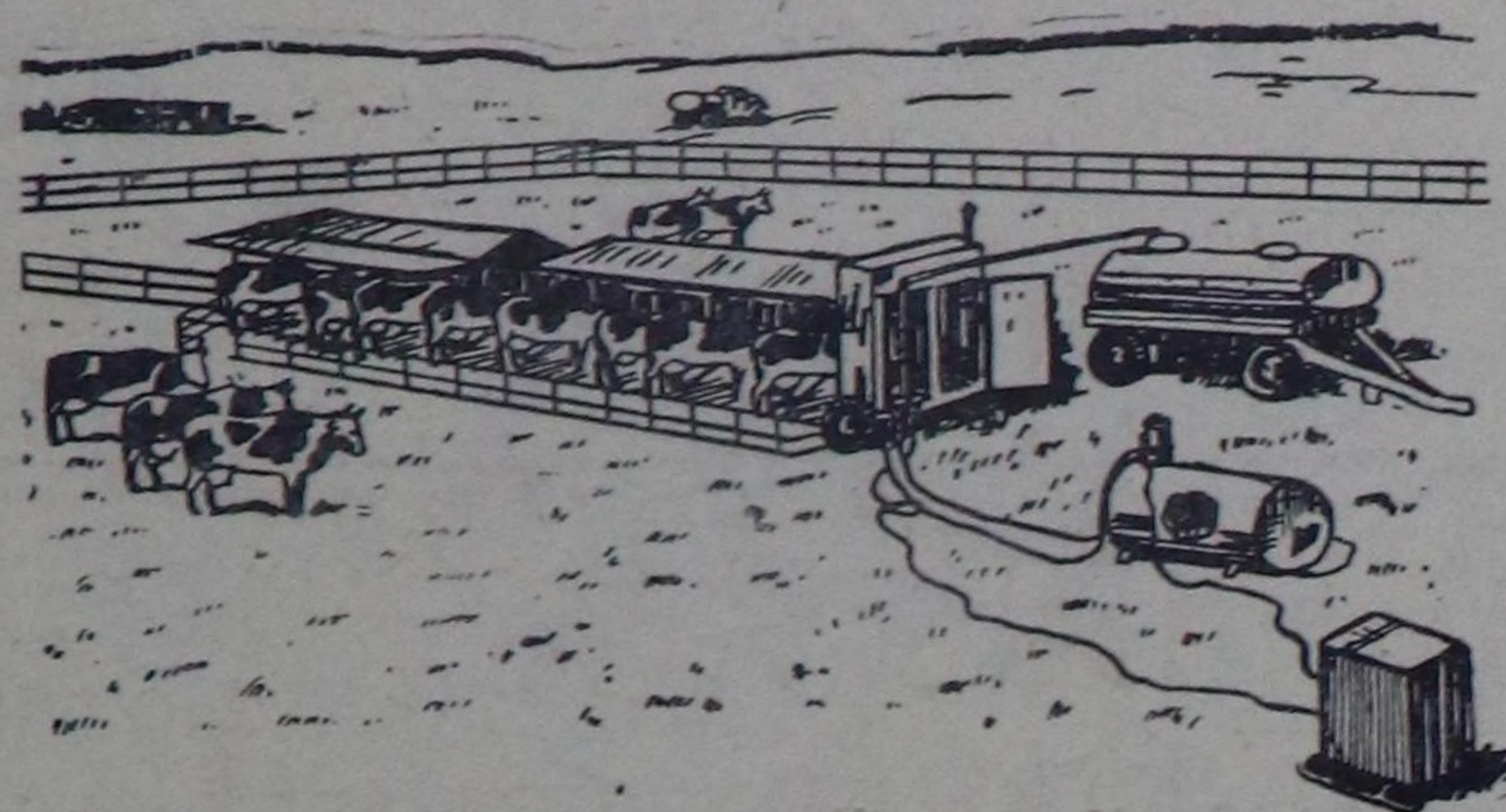
Коллективтерге ДОСААФ, «Билге» нитилелди, Кызыл крест болган Кызыл чартык акти нитилелдери, анык, эки-тура спорт нитилел-дери, дашык чуртар-биле най-радын нитилелдери дөш, ажыкты чоннарын өскө-ла каттыкшы-кынарын өгө организациялар бар. Партия организацияларын оларын күжүшкенин башкаар болган дүшүрүр, боттарын хулааларын акти боттадырынга оларга дузаалап ужурут.

Ажык чоннарын шак мындык каттыкшыкынары-биле партия организацияларын азында хары-заанын үнелешчө түнелде чугула-лаанымыс ол-ла принциптер болуу ужурут. Бо таарылга партияны удурутулаан утказ чүд дөш, коллектив бурзунгө ажыкты чоннарын массалыг каттыкшы-кынарын чорудар ужурут улуг ажыктыг ажылынын бүтү тала-дыг хөгжүлгө дөш чедирер бо-лур. Чижээлөргө, ДОСААФ органи-зацияларын, эки-тура спорт-ни-тилелдерин массанын патриоттуг кичээлгенин, массалыг күш-кулагура шийтешкенин калбары-нга партия организацияларын илдекейлиг дузаалажыр чугула. Азы бойду камтаалынын болган погачаангыла нитилелди ап көр-гө, бо нитилелде ажылын шын чорудар болза, бистин кичээлгенин күш-ажыктын болган амы-ралынын байдалын надыкшылар-га улуг дузаан чедирер болуру. Чангыс сөс-биле чугулаарга, ажыкты чоннарын хей-нитичтиг органи-зацияларын, калдыр-даа хей-нитичтиг каттыкшыкы, чогалдыкты элелд—ол Кызыл крест нитилелде азы «Билге» нитилелде болган өскө-лө-ла болган дийт, массаларын хей-нитичтиг илдекейлиг болган бот-тымыг чорук хөгжүлгө, оларын коммунизм тургузушкуну моралдыг дүрүмүн негелдери-ге дүшүрүп кичээлгенин болунон улугу кинир ужурут.

Көдөзүттү ажыл-ишчилери СИЛЕРНИН ХЕРЕТЛЕЛИНДЕРГЕ



Тыва АССР-ниң „Сельхозтехниканың“ Септелге Будурулгелери



КОЛХОЗТАРНЫҢ БОЛГАШ СОВХОЗТАРНЫҢ УДУРТУКЧУЛАРЫ

Силерниң ажыл-агыйларыңарның мал ажылының фермаларында тургустунган механизмнерниң техниктиг хандырылгазынга керээлерни чарып алыңар.

„Сельхозтехниканың“ салбырлары мал ажылының фермаларын механизастаар талазы-биле чаа дерилгени эптеп тургузуп турар.

„Сельхозтехниканың“ Чадаана, Тес-Хем, Улуг-Хем, Каа-Хем каттыжыышкыннары болгаш салбырлары-биле керээлерни чарып болур.

Тракторнуң, комбайнның, автомобильдин шимчедикчилериниң коленчатый валдарын болгаш автомобиль шимчедикчилериниң блоктарын

„Сельхозтехниканың“ ЧАДААНА, ТАҢДЫ КАТТЫЖЫЫШКЫННАРЫНГА

септедири-биле дужаап көрүнер.

Натап тургускан валдарны кол болгаш шатун кожундулары-биле, блоктарны поршеньер болгаш салаалар-биле четчелээр.



ЭЛЕКТРИ ШИМЧЕДИКЧИЛЕРНИҢ
КАПИТАЛ СЕПТЕЛГЕЗИНГЕ
„Сельхозтехниканың“ таңды каттыжыышкыны-биле
КЕРЭЭЛЕРНИ ЧАРЫП
АП КӨРҮҢЕР.

БО ДЭЭРГЕ КОЛХОЗТАРГА, СОВХОЗТАРГА АЖЫКТЫГ:

— Септелгеге шаг-үени болгаш чарыгдалды камнаар, ооң шынарын бедидер;

— Септеттинген тракторнун үзүктелчок ажылдаарының магадылалы 1.500 шак;

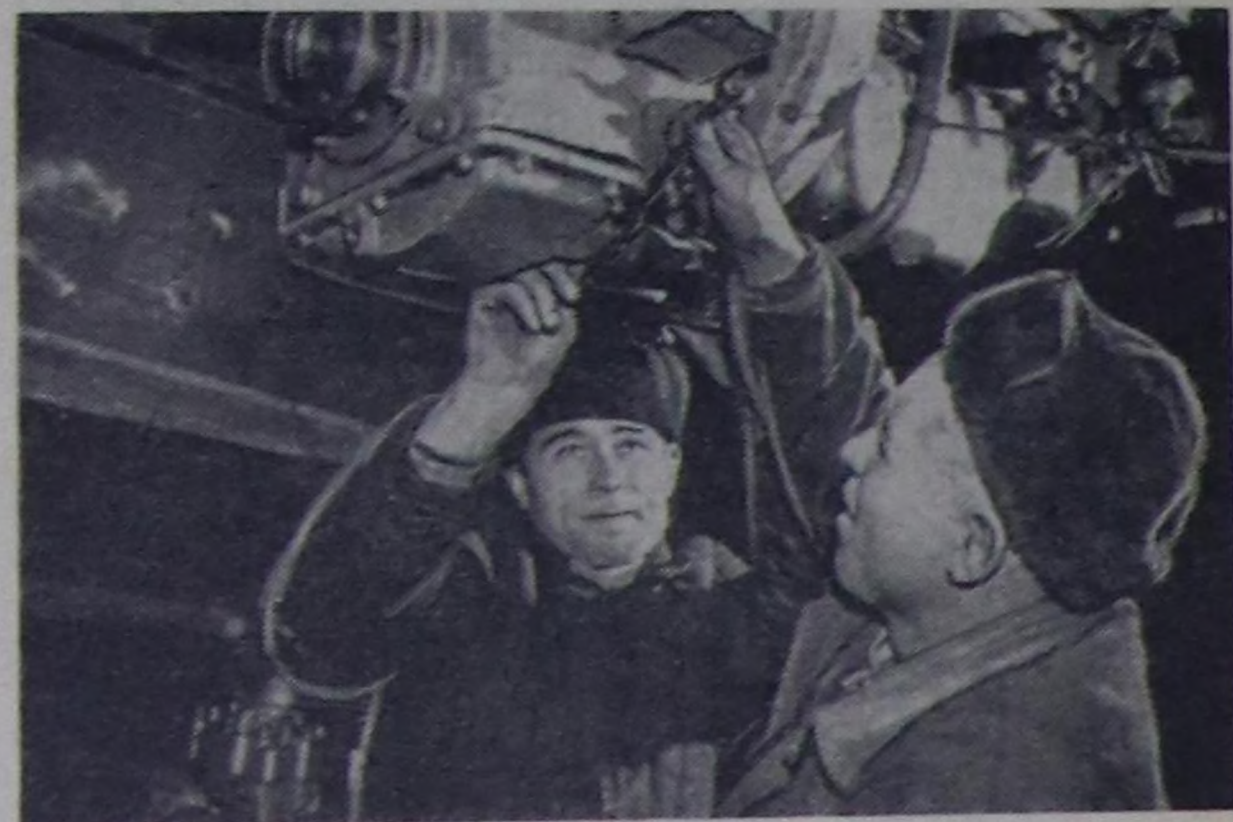
— Ажыл-агыйда машина-трактор парыгын ажылгаарыңа чарыгдалдарны эвээжедир.

Ылгавыр демдектер:

- — шимчедикчилер СМД - 7 - 14
- — шимчедикчилер Д - 54
- — тракторлар ДТ - 54 - 75
- — тракторлар МТЗ
- ⊠ — коленчатый валдарның септелгези
- Δ — трактор рамаларының септелгези.

„Сельхозтехниканың“ Таңды каттыжыышкынының специализастаан цегинге КОМБАЙН ШИМЧЕДИКЧИЛЕРИНИҢ СЕПТЕЛГЕЗИН ЧОРУДУП ТУРАР.

Шууштурулгалыг, сайзыраңгай технология шимчедикчилерни дүрген болгаш шынарлыг септээрин хандырып турар.



ЧАТТЫЛЧАК БОЛГАШ АНАА ДУГУЙЛУГ ТРАКТОРЛААРНЫ

„Сельхозтехниканың“ Чадаана, Таңды, Бии-Хем, Кызыл-Мажалык каттыжыышкыннарының болгаш салбырларының специализастаан мастерскаяларыңа септеди ап болур.

Ол мастерскаялар шууштурулгалыг шугумнар-биле дериттинген, септелге ажылдарының бүгү чорудулгазын механизастаан. Кезектерни хөй катап чуурун, оларның четпес, тудуузун шың көөрүн, шыңгыы контрольду, эн-не харысалгалыг белдирлерни эдиктир ажылдадырының чурумун технологтуг чурукта көргүскен. Чаңгыс аай белдирлерни болгаш кезектерниң септелгезиниң массалыг болуп турарының хараазы-биле мастерскаяларда эн чаа таарыштырылгалар калбаа-биле ажылгаттынып турар. Специализастаан мастерскаяларга чоруткан септелге болза ажыл-агыйга бодунуң күжү-биле чорутканындан чик чарыгдалдыг болур.

БҮГҮ КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙ
ТЕХНИКАЗЫНЫҢ СЕПТЕЛГЕЗИН
СЭКП-НИҢ XXIII СЪЕЗДИЗИНГЕ
ЧЕДИР ДООЗААЛЫҢАР!

САДЫП АП БОЛУР

Бичин үүрмек участоктарда болгаш даглыг чер-
лерде кат-химис олуртулгаларын база виноград
үнүштерин хоран-химикаттар-биле бүлгүртүрүнге хе-
реглээр. Өртээ 12 рубль.

Көдәз ажил-агуй машиналарын, дерягелерин, материалдарын тыптынып алыр талазы-биле бүгү айтыргдарны колхозтар болгаш совхозтар «Сельхозтехника» каттыжышкынының садыг эргелелинге тургузар. Он адреси: Кызыл хоорай, Комсомольская кудумчузу, бажын 97. Телефоннар: 29-93, 32-33.

